

โรงพยาบาลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

ระเบียบปฏิบัติ คู่มือการปฏิบัติงาน / วิธีการทำงาน / แนวทางเวชปฏิบัติ

ประเภทเอกสาร	วิธีปฏิบัติงาน	
ชื่อเอกสาร	มาตรฐานการเอกซเรย์หญิงตั้งครรภ์	
รหัสเอกสาร	WI-RAD-๐๒๔	
แผนกที่เกี่ยวข้อง	ไม่มี	
วันที่ประกาศใช้	๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖	
ผู้จัดทำ	กลุ่มงานรังสีวิทยา	(นายธนากร จันทریانนท์) หน่วยงาน กลุ่มงานรังสีวิทยา
ผู้ทบทวน	ประธานคณะกรรมการจัดทำ คู่มือการบริการ	(นางสาวศรสวรรค์ นุ่มมีศรี)
อนุมัติโดย	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า	(นายพิจารณ์ สารเสวก)

ฉบับ ทบทวน ครั้งที่ ๐๑

จำนวน ๓ หน้า

โรงพยาบาลวังเจ้า	หน้า ๑/๓
วิธีปฏิบัติงาน เลขที่ : WI-RAD-๐๒๔	ฉบับ ทบทวน ครั้งที่ : ๑
เรื่อง : มาตรฐานการเอกซเรย์หญิงตั้งครรภ์	วันที่ : ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖
แผนก : กลุ่มงานรังสีวิทยา	แผนกที่เกี่ยวข้อง : ไม่มี
ผู้จัดทำ : นายธนกร จันทร์ยานนท์	ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

วิธีปฏิบัติงาน : มาตรฐานการเอกซเรย์หญิงตั้งครรภ์

๑.วัตถุประสงค์ (Objectives) เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันอันตรายจากรังสีของหญิงตั้งครรภ์

๒.ขอบเขต (Scope) ครอบคลุมการป้องกันอันตรายจากรังสี กลุ่มงานรังสีวิทยา โรงพยาบาลวังเจ้า

๓.คำจำกัดความ (Definition)

ผู้ป่วยหญิงที่มีโอกาสตั้งครรภ์ หมายถึง สตรีที่เริ่มมีประจำเดือนจนถึงวัยหมดประจำเดือน

๔. หน้าที่ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

๑.เจ้าหน้าที่รังสี มีหน้าที่ รับผิดชอบในการใช้รังสีกับผู้ตั้งครรภ์ให้มีความปลอดภัยมากที่สุด

๒.แพทย์ มีหน้าที่ พิจารณาความจำเป็นในการถ่ายภาพผู้ป่วยที่ตั้งครรภ์

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติหรือระเบียบปฏิบัติ (Procedure)

หญิงที่ตั้งครรภ์ เมื่อได้รับการตรวจเอกซเรย์จะมีความกังวลว่า รังสีจะมีผลต่อทารกหรือไม่ การที่แพทย์จะสั่งการตรวจรังสี ในคนตั้งครรภ์แพทย์จะประเมินประโยชน์และโทษ หากมีประโยชน์มากกว่าโทษแพทย์ก็จะสั่งตรวจ

๕.๑ ติดป้ายเตือนที่หน้าห้อง ให้เห็นชัดเจน ว่าสตรีมีครรภ์ให้แจ้งเจ้าหน้าที่

๕.๒ สอบถามผู้ป่วยหญิงที่มีโอกาสตั้งครรภ์ทุกราย ที่จะเอกซเรย์ ว่าสงสัยจะตั้งครรภ์หรือไม่

๕.๓ ถ้าผู้ป่วยตั้งครรภ์ ให้แจ้งแพทย์ให้ทราบ หากแพทย์ยืนยันจะถ่ายภาพรังสี ให้ผู้ป่วย ,แพทย์ผู้สั่งตรวจ , เจ้าหน้าที่รังสีปฏิบัติงาน ลงชื่อในใบยินยอมถ่ายภาพทางรังสี ดังเอกสารหน้า ๒

๕.๔ การถ่ายภาพของเจ้าหน้าที่รังสี เพื่อให้ทารกในครรภ์ได้รับรังสีน้อยที่สุด

- ใช้เสื้อตะกั่วป้องกันรังสีให้ทารกในครรภ์
- เปิดลำแสงรังสีให้น้อยที่สุดตามความจำเป็น
- ให้ปริมาณรังสีน้อยที่สุดเท่าที่สามารถจะวินิจฉัยโรคได้
- ใช้ความรอบคอบในกระบวนการถ่ายภาพ เพื่อป้องกันการถ่ายภาพซ้ำ

โรงพยาบาลวังเจ้า	หน้า ๒/๓
วิธีปฏิบัติงาน เลขที่ : WI-RAD-๐๒๔	ฉบับ ทบทวน ครั้งที่ : ๑
เรื่อง : มาตรฐานการเอกซเรย์หญิงตั้งครรภ์	วันที่ : ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
แผนก : กลุ่มงานรังสีวิทยา	แผนกที่เกี่ยวข้อง : ไม่มี
ผู้จัดทำ : นายธนกร จันทร์ยานนท์	ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

โรงพยาบาลวังเจ้า จังหวัดตาก

ใบยินยอมรับการเอกซเรย์กรณีผู้รับบริการตั้งครรภ์(ผู้ป่วยทั่วไป)

วันที่.....HN.....ชื่อ-สกุล.....อายุ.....ปี

อายุครรภ์.....เดือน.....สัปดาห์ น้ำหนัก.....กิโลกรัม ส่วนสูง.....เซนติเมตร

เทคนิคการเอกซเรย์

เครื่อง.....รุ่น.....

อวัยวะที่ส่งเอกซเรย์	การให้ปริมาณรังสี			
	kV	mA	sec	FFD

อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากรังสี.....ความหนาของอวัยวะที่เอกซเรย์.....cm

ผลการตรวจปริมาณรังสีที่ผู้ป่วยได้รับ..... (ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์)

ลงชื่อ ..... (แพทย์ผู้ส่งตรวจ)

(.....)

ลงชื่อ ..... (นักรังสีการแพทย์)

(.....)

รังสีเอกซ์มีผลต่อสตรีวัยเจริญพันธุ์และทารกในครรภ์

ข้าพเจ้าได้รับทราบความเสี่ยงจากการถ่ายภาพรังสีเอกซ์แล้ว

☐ ยินยอมให้ถ่ายภาพรังสี

☐ ไม่ยินยอมให้ถ่ายภาพรังสี

ลงชื่อ ..... ผู้รับบริการ/ผู้ป่วย

(.....)

ลงชื่อ ..... พยาน

(.....)

โรงพยาบาลวังเจ้า	หน้า ๓/๓
วิธีปฏิบัติงาน เลขที่ : WI-RAD-๐๒๔	ฉบับ ทบทวน ครั้งที่ : ๑
เรื่อง : มาตรฐานการเอกซเรย์หญิงตั้งครรภ์	วันที่ : ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
แผนก : กลุ่มงานรังสีวิทยา	แผนกที่เกี่ยวข้อง : ไม่มี
ผู้จัดทำ : นายธนกร จันทร์ยานนท์	ผู้อนุมัติ : ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังเจ้า

ผลที่จะเกิดกับลูกในครรภ์ ถ้าได้รับรังสีมากเกินไปคือ

- ๑.การแท้งบุตร
- ๒.เด็กในครรภ์เติบโตช้า
- ๓.อวัยวะต่างๆพิการแต่กำเนิด
- ๔.ศีรษะเล็กกว่าปกติ
- ๕.ปัญญาอ่อน
- ๖.เป็นมะเร็ง

ผลของเอกซเรย์ต่อทารกมี๒รูปแบบคือ

๑.รูปแบบที่สามารถคาดการณ์ได้

ผลของเอกซเรย์ต่อทารกในรูปแบบนี้มักจะเกิดในขณะทารกอยู่ในครรภ์ ในขณะที่เซลล์ของทารกมีจำนวนน้อยและกำลังจะพัฒนาเป็นอวัยวะและมักจะเกิดขึ้นกับปริมาณรังสีที่ได้รับ

-ในช่วงที่เริ่มจะมีการฝังตัวของทารกรังสีขนาด ๐.๑-๐.๑๕ Gy จะทำให้เกิดการแท้ง

-ในช่วงการตั้งครรภ์ สัปดาห์ที่ ๓-๗ รังสีขนาด ๐.๐๕-๐.๕Gy จะทำให้มีความผิดปกติของระบบต่างๆในร่างกาย เช่น ขนาดของศีรษะมีขนาดเล็ก ระบบประสาทและสมองเสียหาย อวัยวะต่างๆในร่างกายอาจพิการ เพราะอายุครรภ์ช่วงนี้อวัยวะต่างๆของลูกในครรภ์กำลังพัฒนานั่นเอง

-ในช่วงที่การตั้งครรภ์สัปดาห์ที่ ๘-๒๕ ขนาดรังสี ๐.๐๕-๐.๕ Gy จะทำให้เกิดปัญญาอ่อน

๒.ผลเอกซเรย์ต่อทารกในระยะยาว

ผลต่อทารกระยะจะเกิดหลังจากทารกคลอดออกมาแล้ว ซึ่งพบได้ทั้งมะเร็งเม็ดเลือดขาว มะเร็งต่อมไทรอยด์หรือมะเร็งการเกิดโรคไม่ขึ้นกับขนาดของรังสีที่ได้รับ